

Советский
Туу – јепселдү
Ийде-Күчтерге —
МАК!

Агитатордын БЛОКНОДЫ

Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

2 №
февраль
1980 j.

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда ла
агитация бөлүги

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЙ ЈЕДИМДЕРДИН ИЙДЕ-КҮЧТҮ КОРУЧЫЗЫ

23 февральда Советский Јуу-јепселдү Ийде-күчтердин алтан эки жылдыгы бүдүп јат. Ол бистин албатыбыстын јуучыл магынын, онын черүчилеринин эркининин ле ат-не-резинин јаан ла сүүнчилү байрамы. Айла Советский Черү-нин ле Талайла јүрер Военный Флоттын эмдиги жылдыгы ойгордон ойгор шүүлтечинин ле пролетарский революция-нын башчызынын, телекейде эн баштапкы социалистиче-ский государствонун төзөөчизинин — В. И. Лениннин чык-кан күнинен ала 110 жылдыгы алдында темдектелет. Ончо јерлерде В. И. Лениннин юбилейине, Ада-Төрөл учун Улу јууда алган Јенүнин 35 жылдыгына, КПСС-тин XXVI съез-дине элбек белетениш башталган. Ишмекчи класс, колхоз-ный крестьянство, интеллигенция партиянын XXV съезди-нин јөптөрүн, онынчы бешјылдыктын калганчы јылынын јакылталарын ак-чек бүдүрерине бастыра ийде-эрчимин ууландырып турулар.

Октябрьдын јенүзи кийинде ороонды јуу-јепселдү ко-рыырын төзөөри бистин партиянын ла Советский государ-ствонун туура салбас задачазы боло берген. Антарткан класстар телекейлик империализмнин јөмөлтөзиле бойы-нын бийлежин орныктырарга, ишмекчилердин ле крестьян-дардын јанын јоголторго ченешкендер. Революцияны ко-рыырына ийде-күчтү черү керек болгон. Партиянын күүни-ле, Лениннин күүниле андый черү төзөлгөн. Кызылгвар-деецтер, ишмекчилерден ле крестьяндардан турган добро-волецтер, азийгы черүнин ле флоттын революционный сол-даттары ла матросторы ол черүнин төс ийде-күчин бү-дүргендер.

Уч јылга улай бистин орооныста гражданский јуунын

ла өскө ороондордын военный интервенциязынын от-жалбы-
жы жалбыраган. Ол уур-кату күндерди эске алынып, бис
сыраңай калапту жуу-согуштарда Советский Жуу-јепселдү
Ийде-күчтердин ат-нерелү биографиязынын баштапкы
страницаларын бичиген улус керегинде јаантайын кайкап
сананадыс. Нарванын ла Псковтын, Петроградтын ла Ца-
рицыннын, Симбирсктин ле Астраханьнын, Каховканын
ла Перекоптын, Волочаевканын ла Спассктын геройлары
эмди де революциянын керегине учы-кеми јок беринетени-
нин јозогы болуп турулар. «Олордын подвигтери ле керек-
тери биске, Октябрьдын једимдерин энчиге алган улуска,
эркиннин ле турумкайдын, јенүге ууланган күүннин качан
да түгенбес төзөлгөзи болуп үргүлјиге артар» — деп, нөкөр
Л. И. Брежнев айткан.

Контрреволюциянын бириктирген ийде-күчтерин оодо
соготон текши керекке баалап болбос јөмөлтөзин Алтай-
дын ишкүчиле јаткандары јетирген. Албатынын јайымы
ла революциянын једимдерин туй басып турган колчаков-
ский ле өскө дө бандаларга удурлажа Алтайдын јеринде
партизандардын жуузы жалбырап чыккан. Мындагы жуу-
јепселдү тартыжуны көрүмјилү партийный ла советский
ишчилер И. В. Присягин, М. К. Цаплин, М. Ф. Казаков ло
онон до өскөлөри башкаргылаган. Партизанский черүнин,
полктордын ла отрядтардын бажына јайалталу ла револю-
циянын керегине беринген улус тургулап алган. Олорды
тоозында Ефим Мамонтов, Игнатий Громов, Федор Колядо
ло онон до өскөлөри болгон. И. Я. Третьякка баштаткан
Горно-Алтайский партизанский дивизия, онын Н. С. Усов-
ко, А. А. Чухломинге башкарткан баштапкы ла экинчи
бригадалары качан да өчпөс жуучыл макка киргендер.

Алтайдын калык-јоны кызыл гвардиянын отрядынын
командиринин П. Ф. Суховтын ла аңылу учурлу частьтар-
дын (ЧОН-нын) эскадронынын командиринин И. И. Дол-
гихтин ады-јолын мактап јат. Олор бойларынын жуучылда-
рыла кожо Каракорумнын, Кайгородовтын ле Семенектин
оандаларыла жуулажып, тууларда уур-кату јолдор өт-
көндөр.

Гражданский жууны јенүлү божоткон согында бистин
албаты революциянын эн јаан задачазын — ороон ичинде
социалистический строителствоны бүдүрип баштаган.

Бастыра ороонло кожо бистин Жуу-јепселдү Ийде-күчтерис өзүп ле тыгып турган. Сергелен болоры, бистин орооннын ла Кызыл Черүбистин коруланар чыдалын тыгыдары керегинде Лениннин кереес јакылтазын ундыбай, советский албаты төрөл черүзинин жуучыл ийде-күчин јөмөөри керегинде кичеемелин јаантайын јетирет. Советский улустын амыр ижин сергелен корып, Кызыл Черү ле Кызыл Флот империалистический олјочылардын табаруларын көп катап кайра соккондор.

Кызыл Черү 1929 жылда КВЖД-де жуу-јепселдү чагыштыру баштаган кыдат милитаристтерге, 1938 жылда Хасан көлдин јанында ла 1939 жылда Халхин-Гол сууда японский империалисттерге јотконду согулта эткен. Оштүлерге удурлажа өткүрген бастыра ол жуу-согуштарда Кызыл Черү бийик моральный чыңдыйын, эмдиги жуу-јепселди тузаланып билерин көргүзип, јенү алатан науканы турумкай үренип турган.

Советтердин ороонына табару болордон айабазы Германияда јанга фашисттер келгениле анчадала тынгыган. Күнбадыш ороондордын башкараачылары немецкий фашизмди Советский Союзка удурлажа тартыжуда төс ийде-күч деп көргилеп, фашистский олјочылардын јүткүүлдерин Күнчыгыш јаар кандый ла аргаларла ууландыргылап туратан. Империализмнин јангы табарузынын чочыдузы там ла тынгыганыла Коммунистический партия ла Советский башкару орооннын корузын, Жуу-јепселдү Ийде-күчтердин жуучыл чыдалын тыгыдары келтейинен эрчимдү иштер өткүргилеген.

Ол өйдөги эн күчтү капиталистический черү — фашистский вермахт бистин орооныска кенете табарарда, Советский Жуу-јепселдү Ийде-күчтердин јүк ле јирме үч жылдыгы толгон. Кара санаалу өштү бистийинен көп черүлү, техникалу, жуу-согуштар өткүрер јаан ченемелдү болгон.

Бистин јенүге ууланган јолыс узун да, айдары јок уур да болгон. Кижиликтин историязы мынан озо качан да билбеген коркушту јаан жуунын јалбыжы бүдүн јарым мунга шыдар күндердин ле түндердин туркунына јалбыраган. Черүнин ле флоттын жуучылдары жуунын баштапкы ла күндеринен ала жуу-согуштарда кайкамчылу турумкайын ла эркинин көргүзип, өштүни уйдададып, онын күчин чыгарып

тургандар. Европанын ороондорыла јенүлү маршла өдө конгон гитлеровский черү оны советский јерде уткыган удурлаштан алаатый берген.

Бресттин шибеезин ат-нерелү корулаары јуунын баштапкы күнинен башталган. Капитан И. Н. Зыбачевко, полковой комиссар Е. М. Фоминге ле майор П. М. Гавриловко башкарткан јаан эмес гарнизон 1941 јылдын 20 июлине јетире тартышкан. Советский јуучылдардын шибее учун ат-нерелү тартыжузы калганчы патронго јетире улалган.

Бистин столицабыстын ыраак јака јерлеринде генерал Панфиловтын дивизиязынын черүчилери јалтанбазын ла Төрөлине учы-кеми јок берингенин текшилей көргүзип, бастыра телекейде макка курчаткылаган.

Советский черүлердин Москва јанында алган јенүзи јуунын өдүжинде тös кубултанын башталгазы болды.

1942 јылдын јайында фашисттердин черүлери Европада экинчи фронт јок болгонын тuzаланып, Кавказ ла Сталинград јаар ичкерлеп баштагандар. Сталинградтагы јуу-согушты бастыра телекей шиндеген. Советский черүчилер эркиннин ле јалтанбастын кайкалдарын көргүскендер. Горно-Алтайск городтын 6-чы школын үренип божоткон Шуклин Илья Захарович мында бойынын мөңкүлик подвигин эткен. Ол јуу-согуштарда Туулу Алтайдан келген кезерлер А. Е. Булышев, А. С. Дьяков, И. А. Ивлев, П. Г. Тудунбашев, И. А. Хохлов, А. Е. Ыжиков јалтанбай тартышкандар.

Сталинградтын јанындагы јуу-согушта өштүнин 330 мун кижилү черүлери курчаткан ла оодо соктырткан. Сталинград немецко-фашистский черүнин учын оног тын јууктаткан.

1943 јылдын јайында гитлеровский вермахт коркушту јендиртеле, оног јакшы ондонып болбогон. Танктардын ол улу јуу-согужында германский фашизм арка-сөөгин сындыртып алган деп айдарга јараар.

1943 јылда 21 июльда Курский дугадагы јуу-согушта бистин јердин кижизи коммунист Шуклин Илья Захарович геройдын өлүмиле өлгөн. 1943 јылда 26 октябрьда СССРдин Верховный Совединин Президиумынын Указыла ого Советский Союзтын Геройы деп ат-нере берилген.

1943 јылда бистин Јуу-јепселдү Ийде-күчтерис фронтты сындай ончо јерлерде јаан сууларды — Днепрди ле Миус-

ты форсировать эткилеп, јеристен өштүни јенүлү чыгара сүрерине јарамыкту ончо айалгаларды тзөгөндөр. Ол ат-нерелү тартыжуда Туулу Алтайдан көп черүчилер турушкан. Миусты ла Днепрди форсировать эдерде көргүскен јалтанбазы учун олардын јетүзине Советский Союзтын Геройы деп ат-нере берилген. Ол гвардиянын рядовойы Стренин Федор Михайлович, майор Гордополов Геннадий Дмитриевич, рядовой Харитошкин Василий Иванович, рядовой Тугамбаев Кыдран Александрович, гвардиянын рядовойы Елеусов Жаныбек Антонович, капитан Ермолаев Феоген Филиппович ле рядовой Осипов Илья Тимофеевич.

1944 јылда Советский Черү өштүге јотконду согулталарды Ленинградтын ла Новгородтын јанында, Украинада ла Крымда, Карелиянын јеринде, Белоруссияда, Польшанын күнчыгыш бөлүгинде, Молдавияда ла Прибалтикада, Венгрияда ла Түндүкте, Печенганын јеринде эткен. Ол јуу-согуштарда бистин јердин улузы Советский Союзтын Геройлары сержант Стяжкин Михаил Михайлович, гвардиянын ефрейторы Тартыков Семен Владимирович, младший сержант Ноговицин Пимен Николаевич, сержант Паршуткин Тимофей Иванович, гвардиянын сержанты Налимов Сергей Венедиктович, старший сержант Федоров Николай Дмитриевич ле лейтенант Маскаев Михаил Филиппович ат-нерелү подвигтер эткендер.

Советский Јуу-јепселдү Ийде-күчтер јайымдаачы улу јоругын баштап, Европанын көп тоолу ороондорын фашисттердин кулдыгынан айрыгандар. 1945 јылда 9 майда Москвада мундар тоолу орудиелерден эткен салют гитлеровский Германиянын оодо соктырганы керегинде бастыра телекейге јарлады. Мыны ээчий 1945 јылдын сентябрь айында Советский Союзтын тос учурлу турушканыла милитаристский Япония јендирткен.

Агрессорлорды оодо согорына бойынын јөмөлтөзин Туулу Алтайдын улузы јетирген. 23 кижии Советский Союзтын Геройлары болуп калган. 1877 кижии ордендерле, 4678 кижии «За отвагу», «За боевые заслуги» медальдарла кайралдаткан, 1600 фронтовик Советский Союзтын эн јаан городторын ла Европадагы госуларстволордын тос городторын немецко-фашистский олјочылардан јайымдаганы учун медальдар тагынып јүрет.

Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандары күчин кыскан-бай иштеген. Ада-Төрөл учун јуунын ойинде ат-нерелү ижи учун областьтын көп тоолу ишмекчилери ле крестьяндары, партийный ла советский ишчилери ордендерле, 7 мунга јуугы медальдарла кайралдаткандар.

Ада-Төрөл учун Улу јуудагы бистин јенүбис социалистический государствонун ийде-күчинин бегин, социализмнин, марксистско-ленинский идеологиянын јүрүмдүзин ле јендирбезин көргүсти. Оштүни оодо согорына партия тылдын ла фронттын бастыра күчин бириктирген, јенүге једерине албатынын сүреен јаан материальный ла духовный ийде-күчтерин ууландырган.

Ада-Төрөл учун Улу јууда советский албатынын јенүзи бастырателекейлик-исторический учурлу. Фашизмнин ле японский милитаризмнин оодо соктырганы, Европанын ла Азиянын бир канча ороондорында социалистический революциянын јенүзи телекейлик өзүмди түргендеткен. Улу Октябрьдын баштаган революционный ичкерлежи јангы једимге јеткен: социализмнин телекейлик системазы төзөлгөн. Телекейлик социализмнин ийде-күчи ле јозогы телекейлик ишмекчи класстын ла јайымданаачы бастыра движениенин революционный аргаларын көптөткилеп јат.

Советский улус амыр-энчүнин айалгаларында төртинчи онјылдык јуртайт. Јуунын уур шыркалары удаан ойдө јазылып калган. Коммунистический партиянын баштаганыла советский албаты тын өзүмдү социалистический общество бүдүрө төзөп алган.

Јуунын кийниндеги јылдарда Советский государствонун Јуу-јепселдү Ийде-күчтери јаан јол өткөн. КПСС ле Советский башкару бистин орооннын корузын тыгыдары јанынан эрчимдү иштер өткүргендер. Бастыра советский албатынын ат-нерелү күчиле эн кыска ойлөргө бисте ядерный јуу-јепсел ле оны темдектелген јерине јетиретен аргалар эдилген. Мынызы Јуу-јепселдү Ийде-күчтердин јангы бүдүми — стратегический учурлу ракетный черүлер төзөлөрине экелген. Төс кубулталар Јуу-јепселдү Ийде-күчтердин ле башка-башка черүлердин өскө дө бүдүмдеринде болгон.

Империалистический государстволор НАТО деген агрессивный биригү төзөгөнине каруу эдип, социализмнин Европадагы карындаштык ороондоры Варшавский Договорго

кол салгандар, эмди ол Договорго кирип турган социалистический ороондор амыр-энчүнинг ле албатыларга јеткер болбозынын ийде-күчтү ле ижемјилү коручызы боло берген.

Коммунистический партия ла Советский башкару ленинский тыш политиканы јүрүмде јана баспай бүдүрип, карындаштык партияларла, социалистический најылыктын госу-дарстволорыла кожо амыр-энчүнинг ле коштой амыр-энчү турарынын, јуу-јепселдерди көптөдө эдерин токтодорынын, госу-дарстволордын јуу-јепселдү удур-тедир туружын аста-дарынын политиказын үзүк јогынан өткүрип јадылар.

Империалистический госу-дарстволордын јуулашчан не-мелери ле өскө дө реакционный ийде-күчтер курч айалганы јымжадарына ла јуу-јепселдерди токтодорына удурлажып, албатылардын национально-јайымданаачы тартыжузын туй базарга умзанып, өскө ороондордын ичбойындагы керекте-рине киришкилеп јат. Бистин Төрөлиске јеткер болбозынын јилбүлери, кату телекейлик айалга советский улустаң сүре-кей сергелен болорын, Советский госу-дарствонын экономи-ческий ле коруланар ийде-күчин тыгыдарын некегилейт.

Советский Черү ле Талайла јүрер Военный Флот Төрө-листин јилбүлерин корыырында сергелен тургулап јат. Улу Октябрьдын социалистический једимдерин корыырына Ком-мунистический партияга төзөткөн лө тазыктырткан, басты-ра албатынын сүүжине курчаткан бойлоры, оло бойынын күндүлү керегин күч кысканбай бүдүргилейт.

Совет јаннын јылдарында бисте бүдүми јангы јуучыл, тын өзүмдү социалистический орооннын черүзинин јуучы-лы бүткен. Ол коммунизмнин керегине, бистин улу Төрө-лиске учы-кеми јок берингениле, бийик профессиональный белетенижиле, јүрүмде эрчимдү туружатаныла аныланат.

Эмдиги үйе черүчилер фронтовиктердин јуучыл јанжы-гуларын агару чеберлеп ле көптөдип турулар. Олордын ор-тозында бистин јерлештерис: гвардиянын сержанты А. А. Барков, старший сержант В. В. Дронов, рядовой В. Н. Коробов, сержант О. В. Поротников, ефрейтор А. В. Родинов, старший матрос П. В. Упоров ло көп тоолу оноң до өскөлөри.

Советский черүчилер В. И. Лениннин чыкканынан ала 110-чы јылдыгына ла советский албатынын фашистский

Германияны оодо соголо, алган Јенүзинин 35-чи жылдыгына жарамыкту сыйлар эдерге, бойлорына бийик социалистический молжулар алынып, Советский Черүнин ле Талайла жүрер Военный Флоттын алтан экинчи жылдыгын жуучыл ла политический белетениште жаңы једимдери ле уткып турулар.

Коммунистический партиянын башкарганыла, онын баштапкы ла кычырузыла советский черүчилер социалистический Ада-Төрөлинин алдындагы бойынын жаңы Конституцияда бичилген молжузын бүдүрип саларга качан да белен.

В. Землянский,
Горно-Алтайский облвоенкоматтын политбөлүгинин
начальниги, полковник.

ТООЛОР ЛО КЕРЕКТЕР

Социалистический Жуу-јепселдү Ийде-күчтерди төзөйтөн ээжилерди ле кеберлерди В. И. Ленин ле Коммунистический партия иштеп тургускандар. Кызыл Черүни ле Талайла жүрер Военный Флотты төзөөри керегинде Декреттер ол ээжилерди ле кеберлерди закон эдип бектештирген. 1918 жылда 28 январьда Совнарком Ишмекчи-Крестьянский Кызыл Черү төзөөри керегинде Декретти, 11 февральда дезе Ишмекчи-Крестьянский Кызыл Флот төзөөри керегинде Декретти жараткан.

Қайзер јанду Германия удурум амыр-энчүни бусканыла колбой, 1918 жылда 18 февральда онын черүлери бастыра фронтты сындай ичкерлеп баштаганыла колбой Советский башкару 18 февральда албатыга В. И. Ленин кол салган «Социалистический Ада-Төрөл јеткерде!» деп декрет-кычырулу баштанган. Декрет Советтердин Республиказын корыры ишмекчилердин ле крестьяндардын агару кереги деп жарлаган.

1918 жылда 23 февральда ончо јерлерде ишкүчиле јаткандардын митингтери өткөн, Кызыл Черүге акту күүниле мундар тоолу улус кожулып турган. Ол күн текшилик революционный көдүриниге, анайда ок дезе Кызыл Черүнин отрядтары олјочыларла ат-нерелү тартышканына учурлай бистин

Төрөлистинг историязына Кызыл Черүнинг төзөлгөн күни болуп кирип калган.

Партиянын В. И. Ленинге баштаткан Төс Комитеди гражданский жуунын жылдарында социалистический Ада-Төрөлди жуу-јепселдү корыйтан бастыра керектинг төзөөчизи ле башкараачызы болгон. Жаңыс ла 1919 жылдын туркунына Төс Комитеттинг 14 Пленумы ла РКП(б)-нинг Төс Комитедининг Политбюрозынын 40 заседаниези өткүрилген, олардын шүүшкен сурактарынын ортозында военный сурактар турган. В. И. Ленин председатель болуп турушканыла 1918 жылдын декабринен ала 1920 жылдын декабрине јетире Кору Соведининг 143 заседаниези болгон.

РКП(б)-нинг 1919 жылда март айда болгон VIII съезди орооннын коруланар аргазын тыгыдарына, черүнинг ле флоттын жуучыл ийде-күчин көдүрерине эн учурлу болгон.

Коммунисттер черүнинг ле флоттын жуучылдарын чын ла чук эдип турган ийде болгондор. 1920 жылдын јайына жууктай 300 муннан көп коммунисттер социалистический Ада-Төрөлин колында мылтык-јепселдү корыгандар. 70 мун кире комсомолдор олардын жуучыл болушчылары болгылаган.

Партиянын X, XI, XIII съездтерининг, Төс Комитеттинг февральдагы ла апрельдеги (1924 жылдагы) Пленумдарынын јөптөри Жуу-јепселдү Ийде-күчтерди өскүретен задачаларды бүдүреринде сүреен јаан учурлу болгон. 1924 жылдан ала 1928 жылга јетире военный реформа өткүрилген, ол Жуу-јепселдү Ийде-күчтердинг ижининг ончо бөлүктерине јакшы салтарын јетирген.

1938—1941 жылдарда жуунын чочыдузы тыгып келген өйдө партия, Советский государство СССР-динг Жуу-јепселдү Ийде-күчтерин тыгыдары јанынан јаан иш өткүргендер. Ол иш ВКП(б)-нинг XVIII съездининг, XVIII партийный конференциянын јөптөринде, Төс Комитеттинг военный сурактар аайынча бир канча јөптөринде јарталган.

1940 жылда корунын керектерине акча берери 1938 жылдагы кеминен 2 катаптан ажып, 56 млрд, салковой болды. 1939 жылда военный продукция текши јанынан, 1938 жылдагызына көрө, 46,5 процентке өскөн.

Бастыратекши воинский обязанность керегинде 1939 жылда јарадылган Закон черүни ле флотты тыгыдарында јаан учурлу болгон. 1941 жылдын ортозына жууктай Советский Жуу-

јепселдү Ийде-күчтердин тоозы 5 млн. кижиден ажала, 1939 жылдагызынан 2,8 катапка көп боло берген.

1941 жылда 22 июньда фашистский Германия Советский Союзка табарган. Ада-Төрөл учун Улу јуу башталган. Партия бойынын эн артык ийде-күчтерин тартыжунын эн јеткерлү, эн каруулу бөлүктерине ийген. Јуунын учы јаар партиянын составынын кабортозынан көби јуулажып турган черүде болгон. Кажы ла төртинчи черүчи коммунист болгон. Партиянын үч миллион уулы ла кызы јалтанбастардын өлүмиле өлгөн. Беш миллионы дезе јуунын жылдарында КПСС-тин рядтарын толтырган.

Фронттогы јуучыл керектери учун 7 миллионнон көп кижии ордендерле, медальдарла кайралдаткан, 11 муннан көби Советский Союзтын Геройы деп ат-нере алган. Јуу-јепселдү Ийде-күчтердин јуу-согуштарда аныланган частьтарына ла биригүлерине 10 900 јуучыл орден туттурылган.

Ада-Төрөл учун Улу јуу јенүлү божогон согында акту бойыстын ракетно-ядерный јуу-јепселисти төзөгөни бистин коруланар ийдебисти тыгыдарына анылу учурлу болгон. Мынызы американский империализмнин атомный кекенижине каруу бодолду болгон.

Јуунын кийиндеги жылдарда јуучыл техниканын чек јангы бүдүмдери төзөлгөн: реактивный авиация, башкарта-тан зенитный ракеталар, суунын алдыла јүрер атомный кемелер, башкарарынын радиоэлектронный системалары ла онон до өскөлөри.

Социалистический Ада-Төрөлдү корыыры керегинде Лениннин үредүзинин төс шүүлтелери эмдиги айалгаларда КПСС-тин Программазында, партиянын съездтеринин, КПСС-тин Төс Комитединин Пленумдарынын јөптөринде, СССР-дин јангы Конституциясында творческий өзүм алынган.

СССР-дин толо праволорлу граждандары болуп тура, советский черүчилер ончо ишкүчиле јаткандарла кожо јан-нын органдарын туткулап, јербойындагы общественный организациялардын ижинде турушкылап јат. Черүнин ле флоттын 17 муннан көп чыгартулу кижизи — албатынын депутаттары эмезе районный, городской, областной ло төс партийный органдардын члендери.

1939 жылда черүчилердин 60,4 проценти баштамы үредү-

лү, 27,5 проценти — толо эмес орто ло жүк ле 11,9 проценти — бийик ле орто үредүлү болгон. Бу өйдө бүткүлинче Жуу-јепселдү Ийде-күчтердеги личный составтын 100 процентке шыдары сегис класстан јабыс эмес үредүлү, бийик ле орто үредүлү черүчилердин үлүзи дезе 80 процент болуп јат.

Бистин черү телекейде эн көп бичик кычырып турганы болуп туру. Черүнин ле флоттын библиотекаларында бичиктердин тоозы 112 миллион томнон ажыра. Черү ле флот 139 атту газеттер, 1000 атту журналдар алдырып јадылар. СССР-дин кору Министерствозынын төс органы болуп турган «Красная звезда» газеттен башка, военный округтардын, черүлердин ле флоттордын группаларынын 15-тен көп военный журналы ла 26 газеди чыгып јат.

ВЫБОРЛОР ЛО КАПИТАЛ

В. И. Ленин буржуазный выборлордын чын учурын ла бүдүмин, выборлорды пролетариаттын классовый тартыжусында тuzаланарын көп катап темдектеген. Бу өйдө буржуазный ороондордо озочыл көрүм-шүүлтелү ончо ийде-күчтер үн берер правоны ла выборлорды демократизировать эдери учун, парламенттерге ле јербойындагы органдарга ишкүчиле јаткандардын јилбүлерин корып турган улусты тудары учун тартышкылап јат. Андый тартыжу олордын империализмге удурлажа, социальный ичкери өзүм, демократия ла социализм учун өткүрип јаткан тартыжузынын айрылбас бөлүги деп көрүлет.

Буржуазный ороондордо бастыратекши избирательный право дегени не болуп јат? Избирательный право эрчимдүзине ле эрчимдү эмезине аныланат. Эрчимдү дегени — ол выборный органдарга кандидаттар тудатан право, эрчимдү эмес дегени — ол выборный органдарга кижии бойы тудулатан право. Је ол праволордын чын жүрүмде бүдетени бир канча цензтерле — ээжилерле киреледилип јат, чокумдап айтса, кандый бир кижии үн берер право эмезе бойы тудулар право аларга турган болзо, ол тургузылган ээжилерди (цензтерди) јеткилдеер учурлу.

Темдек эдип јөөжөнинг де цензин аларга јараар. Изби-

рательный право аларга турган кижичокум јөөжөлү, кирелтелү болор эмезе акчала налог төлөөр учурлу. Бу цензтинг јүзүн-базын кеберлери Австралияда, Колумбияда, Коста-Рикада, Мексикада, Жаңы Зеландияда, Түштүк-Африканский Республикада, Родезияда, Ирландияда, Аргентинада, Бельгияда ла өскө дө ороондордо бар. Темдектезе, Канадада баазы төрт мун доллардан жабыс эмес болгодый кыймык јок јөөжөлү кижичок сенатка тудулар аргалу. Аргентинада президентке, вице-президентке ле сенаторго көстөлөтөн кандидаттардын жылдык кирелтези эки мун песодон ас эмес болор учурлу. Великобританияда жамага тудулар право алатан кандидат избирательный белек акча чодына 150 фунт стерлинг, Канадада дезе 200 доллар берер учурлу.

Көп буржуазный ороондордын законодательствозы јаштыг цензин бийик тургузып јат: үн берер право алайын деген кижичок 20—25 јашту, выборный органдарга тудуларга турганы 25 јаштан јаан болор учурлу. Темдектезе, эрчимдү избирательный право Нидерландтарда 23 јаштан берилет, Японияда, Швейцарияда, Финляндияда — 20 јаштан, Италияда — 25 јаштан (сенатка выборлор аайынча). Јаштыг бийик цензи бу јуук ла јылдарда Англияда, ФРГ-де, США-да, Францияда, Швецияда ла бир канча өскө ороондордо 21 јаштан 18 јашка јетире жабызадылган. Бельгияда, Грецияда, Индияда, Италияда, Ливанда, Нидерландтарда, США-да, Заирде, Японияда, Филиппиндерде, Пакистанда депутат 25 јажынан, Турцияда ла Египетте 30 јажынан кичинек болбос учурлу. Эки палаталу парламент бар көп саба ороондордо экинчи палатага выборлор өдөр тужында јаштыг цензи бийик тургузылган. США-да, Индияда ла Японияда — 30 јаш, Бразилияда, Францияда, Филиппиндерде — 35 јаш, Бельгияда, Турцияда ла Италияда дезе — 40 јаш.

Бистинг орооныста 18 јашка јеткен ончо улус үн берер ле депутатка тудулар праволу. Андый право закондо тургузылган ээжи аайынча сагыжы јетпес деп јарталган улуста јок. Ого үзеери, СССР-дин Верховный Советинин депутадына 21 јашка јеткен кижичок тудулар аргалу.

Көп саба буржуазный ороондордо јаантайын жаңыс јерде јуртаарынын цензи бар, јартап айтса, избирательдер үн берери өдүп турган јерде чокум өй (1 айдан 2 јылга јети-

ре) јуртаар учурлу. Андый ценз США-нын бир канча штаттарында, Канадада, Швецияда, Индияда, Норвегияда, Бельгияда ла өскө дө ороондордо бар.

Ўредүнинг цензи Австралияда, Колумбияда, Бразилияда, США-нын бир канча штаттарында, Азиянын ла Латинский Американын бир кезек ороондорында салтарын јетирип туру. Бичик-билик билеринин цензи избирательдерден јөптөлгөн государственнй тилле кычырып, бичип ле куучындап билерин некеп јат. Бельгияда јангыс ла бийик ўредүлү улус сенаторлор болор аргалу.

Бир канча ороондордо эмдиге јетире расовый ценз артып калган. ЮАР-да африканецтер ўн бербей јат. Орооннын парламентинде јангыс ла ак чырайлу колонисттердин тоозынан чыгартулу улус отурат, 19 миллион кижилү албатыдан 15 миллион кижиде ўн берер право јок. Канадада орооннын озодон бери јуртап јаткан албатызында — резервацияларда јаткан индеецтерде избирательный праволор јок. Австралияда анаар Азиядан, Африкадан, Тымык тенгистин ортолыктарынан (Јангы Зеландия бу тоого кирбей јат) көчүп келген улусты выборлордо туруштырбай јадылар. США-да негрлер келтейинен политический кыйыкташты болдыргылап јат.

Эр эмезе ўй кижиде дегенининг цензи узак јылдарга буржуазный ороондордо избирательный праволорды киреледип турган бек ле турумкай буудактардын бирүзи болгон. Эмди ол ценз токтодылган, ўй улуска выборлордо туружатан право берилген. Је бир кезек капиталистический ле өзүп клееткен ороондордо ўй улуста андый право јок болуп јат. Олор анайда ок выборный органдарга тудулып болбос.

Ангылу ценз военнослужащийлерге бар. Олор Аргентинадый, Голландиядый, Колумбиядый, Мексикадый, Турциядый, Эквадордый ла оног до өскөлөриндий ороондордо ўн де бербей, выборный органдарга тудулбай да јадылар.

Өскө дө цензтер бар. Темдектеп айтса, Данияда ла Швейцариянын бир кезек кантондорында јүрүми общественный акчанын чодыла јеткилделип турган улуста ўн берер право јок. США-нын 12 штадында јоктулар эмезе јербойындагы бойы башкарыныштын органдарынан болуш акча алып турган улус избирательный списоктордон чыгарылат. Бу цензтерге США-да көп тоолу моральный цензтер

кожулып јат. Темдектезе, Алабама, Коннектикут, Луизиана штаттарда избирательден «јакшы кылык-јан», өскөлөринде — «эрүүл санаа-шүүлте» некегилеп јат.

Буржуазный избирательный системаның демократияга удурлашту ууламјызы, капиталдын бир кезек ороондорындагы выборлордо истежү, баш билиниш, ишкүчиле јаткандарда бойынын күүнин јайым айдатан арга јогы неге экелгилейт дезе, миллиондор тоолу избирательдер выборлорго келгилебей јат. Олор выборлордо туружарынан кыйып турганы тегин улус буржуазный партиялардан чөкөнип калганын, ол партиялардын кандидаттарынын выборлор алдында берген сөстөрине бүдүмји јок боло бергенин керелейт. Капиталистический ороондордо выборлордо турушпай тургандардын тоозы көп, анчадала США-да. Темдектеп айтса, 1978 јылдын ноябринде США-да конгресске ле јанның јербойындагы органдарына өткөн выборлордо үн берген урналарга үн берер праволу 155 миллион кижиден јүк ле 55 миллионы, эмезе 35,5 проценти, келген. 1976 јылда президентти туткан выборлордо дезе јүк ле 80 миллион кижин, эмезе избирательдердин 53 проценти, турушкан.

Швейцарияда выборлордо улам ла избирательдердин кабортозынан көби турушпай јат.

Выборлордын итогторын көрөр тушта пропорциональный, эмезе мажоритарный, система тuzаланылат. Мажоритарный система тушта мандатты эмезе бастыра мандаттарды кажы депутат эмезе партия алат дезе, округта үндердин көп сабазын јуугандары алат. США-да, Англияда, Индияда ла бир кезек өскө ороондордо үндердин түндештирүлү (относительный) көбининг мажоритарный системазы ээжиленген. Темдектезе, 1976 јылда 2 ноябрьда болгон выборлордын кийнинде США-нын 39-чы президенти болуп Д. Картер туруп алган. Онын выборщиктери 39,4 миллион үн (үндердин 51 проценти) јууп алгандар. Ого удурлашкан төс кандидат Д. Форд 37,5 миллион үн (үндердин 48 проценти) јууган. США-да үн бергедий улустын тоозы 140 миллионноң көп болуп турганын шүүлтеге алза, орооннын президентин избирательдердин үчинчи үлүзинен ас улус туткан болуп јат. Буржуазный ороондордо үн бергенинин итогторын куурмактаган учуралдар көп болуп турганын чын керектер керелейт.

Избирательный кампаниялар — ол кандидаттардан ла партиялардан сүрекей көп чыгымдар эдерин некеп турган баалу иштер. Мынызы элден ле озо демократический партияларга ла организацияларга салтарын јетирет, ненин учун дезе монополиялар оморды, буржуазный партияларды чылап, көп акчала јөмөбөй јадылар. Темдектезе, 1972 јылда президентти туткан кампанияга США-нын монополисттери 79 миллион доллар «сыйлап бергендер». Ол выборлордогы текши чыгымдар 400 миллион доллар, 1976 јылдагызы дезе 500 миллион доллар болгон. Учунда мындый немени темдектейли. Бастыра буржуазный избирательный право, выборлорды белетеери ле өткүрери бу өйдө капиталистический системанын јанг учун тартыжудагы аргазы болуп јат. Выборлор кезикте избирательдерди карындаган, коркыткан, кезикте дезе чике истешкен айалгаларда өдүп турат. Социальный демагогия, антикоммунизм, озочыл партияларды ла организацияларды коптооры, өзүп клееткен бир канча ороондордо кудай јангы элбеде тузаланылат.

Бистинг орооныста ла социалистический најылыктын өскө ороондорында выборлор чек башка айалгада, јаан ла сүүнчилү байрамнын, албаты бойынын күүнин чын ла јайым айдып турганынын айалгазында өткилеп јат. Ун берер урналарга избирательдердинг 99 процентинен көби келип, бойынын кандидаттары учун үнин берип турат. Бисте албаты депутаттарынын ончо Советтерине выборлор бастыратекши, түнгей ле чике избирательный право аайынча үнди јажытту бергени ажыра өткүрилет.

Албаты депутаттарынын республиканский ле јербойындагы Советтерине эмдиги выборлор — тын өзүмдү социализмнин Төс Законы — СССР-динг Конституциязы 1977 јылда јарадылганы кийнинде баштапкы выборлор. Бастыра советский улус выборлорго јаан учурлу общественно-политический керекке чилеп белетенип, выборлорды партиянын XXV съездинин јөптөрин бүдүреринде иштеги јангы јенүлериле уткып јат. Избирательный кампания өдүп турган өйдө советский обществонын демократизми, советский улустын праволорынын ла јайымдарынын чын учур-бүдүми, омордын ленинский партияны күреелей идейно-политический бирлиги јангы ийдезиле көрүнип туру.

Д. Табаев.

АЛБАТЫНЫНГ ДЕПУТАДЫ

Јерди кўн, кижини иш јарандырат. Албатынын бу кеп сөзин Содон Сүрүкович Каратаев јаш тужынан ала угуп, оны эске алынып жүретен. Ол албаты депутаттарынын Ондойдогы јурт Соведининг депутады. Јиит тужынан ала билезинде, школдо, иштеген коллективте јакшы таскамалдын школын өдүп, иште ырыс тапкан.

— Менин јиит тужым өскө јерлештеримнин жүрүминен бир де ағыланбайт — деп, Содон Сүрүкович эске алынат. — Бистинг јаш тужыс јуунын кийниндеги уур јылдарда өткөн.

Ол кызаланду јылдарда аш-курсак чек јетпейтен, кийер кийим де јок болгон. Бу мындый өйдө улус кожон-комутла ишке чыкканда, шыралу јадын-јүрүм де ундыла беретен. Кой кабырары, өлгөн чабары јенил иш эмес болгон. Је бу удурум уурды билип, улус бирлик күүн-санаалу иштеген.

Онон бери көп јылдар өткөн. Содон Сүрүковичтин сананган санаазы бүткен. Ондой аймакта Калининниг адыла адалган колхозто ол шофер болуп иштегени јирме эки јыл болды. Онын машиназы капитальный ремонт јогынан жүстер мунг километр өтти. Јерлештер ортодо онын ижи мактулу. Общественный иште эрчимдү туружат. Содон Сүрүкович колхозтын правлениезинин члени, албаты шинжүзинин группазынын председатели, албаты депутаттарынын јурт Соведининг депутады. Избирательдер ого јаантайын келип, бойынын сүүнчизин, комудалын айдып, кандый болуш керегин ачык-јарык сурайт. Кажы ла кижининг комудалын ајарулу угуп, ол ого болужын удатпай ла јетирет.

Шашакманда нөкөр Каратаев эл-јонго јангыс ла сөзиле эмес, анайда ок јакшы ижиле болужат. Депутаттын ижи көп: балдардын яслязына барып, малчылардын балдары канайда јатканын көрүп, малчылардын турлуларында болуп, анда иштин аайын лаптап көрөр керек.

Быјыл јайгыда общественный малга азырал ас белетелген. Бир эмеш белетелген азыралла малды кымакай азыраарын ол улай ла шинжүде тудат. Күйгек јылдын кыжында колдо турган малды онг чыгарары — ол текши улустын төс задачазы. Јаскы ишке белетенери — јаан иш. Техниканы кыра ижине белетеери база онын ајарузында.

Алдындагы жылдарда эл-јон медпункт, јангы магазин ачары, суу кечире јангы кўр тудары керегинде сурак тургускылайтан. А эмди дезе машина, јараш кебис, мотоцикл ле гран ары јаар экскурсияга барарга путевка керек деп келгилейт. Шак бу мындый сурак кижини сўўндирет. Депутат — албатынын јалчызы. Калык-јоннын јакылтазын ак-чек бўдўрип, депутат кижии избирательдер ортодо јартамалду ишти ѳйинде ѳткўрерге кичеенет.

Бу февраль айда болотон выборлордо Содон Сўрўковичтин ады-јолы ойто ло депутатка кандидаттардын тоозында турар.

Алдындагы выборлордон бери кўп жылдар ѳтпѳгѳн дѳ болзо, је јуртта кубулталар кўп. Јангы туралар тудулган, кўп улуста кийим јунар машина, сооткыш, телевизор бар. Кажы ла ўчинчи биледе јенил јорукту машина эмезе мотоцикл бар. Бир де алаңзу јоктон мынайда айдарга јараар: избирательдердин јакылталары бўткен. С. С. Каратаевтин ижи де мактулу. Избирательдерле јолугыжып куучындашса, депутат кижинин ижи јарт билдирер. Ол бойынын ижин кайда ла ак-чек бўдўрет. Албатынын сурактарын бўдўрерге, ол аймакисполкомго до барып, јурт Советте де болуп, колхозтын конторазына да барып јўрет. «Чылазыны јок кижии» — деп, улус ол керегинде тегин айдып турган эмес.

Албатынын кандидады Владимир Ильич Лениннин чыкканынан ала 110 јылдыгын иште јарамыкту сыйла уткыырга, 1980 јылга јангыдан бийик социалистический молјулар алып, эрчимдў иштейт.

Озочыл механизатор Содон Сўрўкович јирме эки јылдын туркунына канча мун километр јол ѳдўп, кандый кош тартпаган деер. Ол бойынын темир адынын тискинин бек тудат.

Қожо иштеп турган нѳкѳрлѳри онон јакшы јозок алып, оныла тен иштеерге кичеенгилейт. Социалистический мѳрѳйдин јенўчизи онынчы бешјылдыктын калганчы јылында мергендў иштеерге амадайт.

Н. Адарова.

(Баштапкы орус революциянын 75 жылдыгына)

1905—1907 ЖЫЛДАРДАГЫ РЕВОЛЮЦИЯНЫН ТЕЛЕКЕЙЛИК УЧУРЫ

Советтердин ороонынын ленинский партиясынын ла телекейлик революционный движениенин историзында 1905—1907 жылдарда Россияда болгон революциянын учуры жаан. Ол жагыс ла Россиянын орус ишмекчи клазынын ла жоктуларынын салымына эмес, же анайда ок телекейдин көп ороондорынын ишмекчилеринин ле крестьяндарынын революционный өзүмине жаан жөмөлтөзин жетирген. Колональный Күнчыгыштын кулдандырткан албатыларын национально-жайымданар тартыжуга көдүрген. Онызы капиталистический ороондорды текши кызаланга жууктаткан.

Россияда 1905—1907 жылдарда болгон буржуазно-демократический революция албатынын империализмнин өйинде өткүрген баштапкы революциясы болуп јат. Ол XX чактагы революционный кубулталарга терен изин артырган. Буржуазиянын XVI—XIX чактарда өткүрген буржуазный революциясына көрө, орус революция албатылардын јайымданар движениезинде пролетариаттын учурын бийиктедип, ишкүчиле јаткандарды революционный тартыжуга көдүргениле агыланат. Бу јанынан көргөндө, баштапкы орус революция телекейлик јайымданар движениеге јол ачкан.

Баштапкы орус революция социальный ла национальный базынчыкты тынгыткан ла кижиликтин онон ары өзөр исторический агылузына буудагын јетирген империализмге удурлашкан. Өзүмдү буржуазный государстволордо ло национально-жайымданар движениелерлү, же өскө государстволордон камаанду ороондордо орус революция империалистический фронтко удур бирлик төзөөринин баштапкы алтамын эткен.

Бойынын өйинде К. Маркс ла Ф. Энгельс 1861 жылдын реформазы кийнинде Россиянын социально-экономический ле политический айалгазын шиндеп тура, мынайда бичигендер: «кыйалтазы јоктон ло удабастан эн жаан социаль-

ный революция болор» (К. Маркс ла Ф. Энгельс. Бичигенин экинчи катап кепке базылганы, 32-чи том, 549 стр.).

XX чак башталып турарда Россия империализмниг удурлашту тös јери боло берген. Ороондо революционный ийде-күчтер табыла берген. Россиядагы революционный движение феодализмге де, империализмге де удурлажа ууламјылу болгон. Российский ле телекейлик капиталла бек колбудагы каан јангына удурлажа тартыжу буржуазияга, империализмге удурлажа тартыжула тудуш болуп калган.

Социалистический ле текшидемократический кубулталар учун турумкай тартыжаачы пролетариатка баштаткан үч революционный ийде-күч — ишмекчи движение, крестьяндардын аграрный революциязы ла национально-јайымдар движение баштапкы орус революциянын исторический ле телекейлик учурын эртеден көргүскен.

Европадагы социалистический движениени баштаачылар Россиядагы революционный керектердин учурын өскө орондордын пролетарийлерине эрчимдү јартагандар. Германиянын социал-демократиязынын сол бөлүгинин башкараачыларынын бирүзи — Карл Либкнехт — Россиядагы керектерди «Европанын албатыларынын историясындагы бурылчык» деп темдектеген.

Россияда болуп турган керектердин исторический учурын озочыл интеллигенция да јакшы ондогон. 1905 јылда декабрь айда, Россиядагы революциянын тебүзи эн бийик кемине једе берерде, атту-чуулу французский писатель Анатоль Франс бойынын бир куучынында мынайда айткан: «Орус революция — бастырателекейлик революция. Ол телекейдеги пролетариаттын алдына бойынын аргаларын ла амадуларын, бойынын ийде-күчин ле бойынын үлүзин көргүсти. Ол уч-кеми јок кандый ла јанга, кандый ла базынчыкка, кижии кижини кулданган кандый ла учуралга јеткерлү. Ол ширеелерди јайкандырып ийген. Бот мында — Неванын, Висланын ла Волганын јараттарында, эмди јангы Европанын ла келер өйдөги кижиликтин салымы јарталып јат» (А. Франс. Куучындар. Публицистика, М., 1950, 136—138 стр.).

Телекейлик культуранын эн јаан ишчилери — Англияда Б. Шоу, США-да М. Твен ле Дж. Лондон, Францияда А. Франс, О. Мирбо, Ш. Сеньобос ло онон до өскөлөри —

каан јангынын бурулу керектерин јангыс ла илезине чыгарган эмес, је анайда ок орус революцияны јөмөөр жүзүн-башка обществолорды да тözөгөн.

1905 јылдын јайындагы революционный движениениң көдүрингизи «Потемкин» броненосецтеги восстание, октябрьдагы бастыратекши стачка ла декабрьдагы јуу-јепселдү восстание Европадагы буржуазияны ла андагы ороондордын башкаруларын тың чочыткан. Шак онын да учун Европанын буржуазный печади капиталистический ороондордын башкараачыларын революцияны туй базарга каан јангына болуш јетирзин деп кычырган. Франциянын ла Англиянын башкарулары орус башкаруга акча-јөөжөлө болуш јетирери керегинде суракты шүүшкендер, Германиянын ла Австро-Венгриянын башкараачылары дезе Россиядагы революцияны туй базар пландар да тургузып жүрген.

Телекейлик реакцияга көрө, башка-башка ороондордын революционный ийде-күчтери Россиянын пролетариадын болужарга бириккендер. Ишкүчиле јаткандар ла демократический интеллигенция орус революционный организациялардын фондына арбынду акча јууйла, аткарып ийгендер. Ишмекчилер гран ары јанындагы революционерлерге јажытту литература ла мылтык-јепсел салатан складтар тözöрине, ол литератураны ла мылтык-јепселди Россияга аткараарына болушкан, јажытту колбулар тургузып, РСДРПнин брошюраларын ла листовкаларын кепке баскан.

Баштапкы орус революциянын јылдарында телекейлик пролетарский интернационализм бойынын ийде-күчин ле аргаларын шак анайда көргүскен.

Орус революция, онын ченемели капиталистический ороондордын пролетариадынын классовой революционный тартыжузына сүреен јаан салтар јетирген. Анда стачечный тартыжунын кеми билдирүлү элбеген. К. Либкнехттин айтканыла болзо, Европанын пролетариады бойынын базынаачыларыла «орустап» эрмектежерге үренген.

Је баштапкы орус революция анчадала Германиянын ишмекчи движениезине тың салтарын јетирген. 1905 јылда анда 508 мун ишмекчи забастовкаларда турушкан. Онызы 1904 јылдагызынан 4 катапка шыдар көп. Германиянын ишмекчи клазы Россиянын ишмекчи клазынын ченемелин тузаланып, текшидемократический движениениң бажында

тура береле, ишкүчиле јаткандардын демократический праволор учун тартыжузын баштаган.

Орус революция Австро-Венгриянын, Румыниянын, Болгариянын Швециянын, Норвегиянын ла Европадагы өскө дө ороондордын жүрүмине салтарын јетирген. Онын тыныжы Россиядан ыраак Американын Бириктирген Штаттарында ла Японияда база билдирген.

II Интернационалдын социал-демократический партияларында сол, революционный бөлүгинин башкараачылары ишмекчи класска орус революциянын бастыратекши-исторический учурын јартап, онын ченемелин жүрүмде тузалангандар. Је промышленный пролетариаттын тоозы ас ла ийде-күчи уян болгонынан улам, анайда ок дезе крестьяндар сондоп калганынан улам революционный движениени национальный буржуазия баштаган. Шак онын учун бу ороондордо јайымданар движение, Россияда болгонына көрө, албатынын чындык революциязынын кемине јетпеген. Андый да болзо, орус революциянын салтары колониальный ла камаанду ороондорго сүрекеј јаан кеминде јеткен.

1905—1907 жылдардагы революция каан јангы жүрүмдик дегенинин төгүнин илезине чыгарган. Ол Россиянын, Европанын ла телекејдин реакционный ийде-күчтерин ујаададып, албатылардын јайымданар тартыжузына јарамыкту айалга төзөди. Онызы Россияда 1917 жылда октябрь айда болгон телекејде эн баштапкы социалистический революцияны јенүге экелген. «1905 жылдагы генеральный репетиция» јогынан 1917 жылдагы буржуазный февральский ле пролетарский де, Октябрьский де, революциялар болбос эди» — деп, В. И. Ленин темдектеген (Бичигенинин толо јуунтызы, 38 т., 306 стр.).

Бүгүн, баштапкы орус революциянын 75 жылдыгы болуп јадарда, онын ченемели XX чактын классовый тартыжуларында текши тузаланылат.

Баштапкы орус революциянын бастырателекејлик-исторический учурын Улу Октябрьдын јенүзи, социализмнин телекејлик системазы төзөлгөни, национально-јайымданар революциялардын јенүлери иле-јарт көргүзет. Бу ченемеленинизмнин интернациональный учур-бүдүмиле колбулу.

**Н. Модоров,
Д. Сортыяков.**

ШЕФ-ТАСКАДААЧЫНЫҢ КЕРЕГИ

«Јанында бир де сондоочы јок болзын!» деген движение социалистический мөрөйдін шылтузында табылган, бу патриотический движение бастыра ороон ичинде таркаган; оны коммунисттер, иштинг озочылдары, шеф-таскадаачылар башкаргандар. Јакшы, арбынду иштеери — кажы ла советский кижининг агару кереги, өйдінг некелтези.

Бисте творчески, бийик тебүлү иштеерининг бастыра аргалары бар. Темдек эдип Горно-Алтайскта бөс согор фабриканы алактар. Анда мен јирме јылдан ажыра иштеп келдим. Бу өйдінг туркунына фабрика менин экинчи айлым болуп калды. Мында мен ленинский Коммунистический партиянынг членине киргем, ижим учун бийик кайралла — Иштинг Кызыл Маанызы орденле кайралдаткам. Бойымнын ижимди сүүп јадым, фабрика јокко жүрүп болбос то болорым. Мынча өйдінг туркунына фабрикада көп кубулталар болгон. Фабрикага коштой бөс согоочылар јадар көп каттарлу туралар тудулган, иштеер айалга јаранган. Јуукта фабрикада бытовой јанынан јеткилдеерининг пункты ачылган. Бу ажыра бис коллективтинг иштеги једимдерин көрөдис. Бистинг коллектив социалистический мөрөйдө јангыс катап јенүчи болуп чыккан эмес.

Бисте иштинг көп озочылдары бар, је сондоочылар јок деп база айдып болбозыс. Айдарда, мындый неме керегинде өмө-јөмө сананып көрөктөр: ненинг учун түнгей айалгада иштеп, бир кижипланын улай ла ажыра бүдүрип, чындый продукция эдип чыгарат, а экинчизи нормазын јанду ла бүдүрип, сондоочы болуп артарын болорзынат? Мен бодозом, онынг шылтагы јангыс та ченемелде ле билгиринде эмес, а бойынын керегин канайда бүдүрип турганында. Бир кижип бойынын ижин акту күүниненг эдет, экинчизи дезе акчага ла болуп иштейт. Незин јажырап, бисте, ишмекчилер ортодо, анчадала јашөскүрим ортодо, жүрүмде ачу-корон көрбөгөн, эне-адазы не-немеле јеткилдеп койгон, ишке барзам да, барбазам да, јакшы иштезем де, анаар-мынаар да иштезем табым деген ээжиле иштеп турган улус база бар. Онынг шылтагы јангыс —

андый кижиге айлында, билезинде, школдо, айса болзо, иштеп баштаган коллективте ајару эдилбеген. Андый улусты ишке таскадары — бистердин, коммунисттердин, мергендүчилердин, шеф-таскадаачылардын агару керегис. Кажы ла озочыл, иштин геройы ол эмезе Төрөлистин бийик кайралдарыла кайралдаткан кижиге бойынын үредүлү ле тоомјылу сөзиле ишмекчи коллективтерде таскамалду ишти тыгыдар учурлу деп, крайдын атту-чуулу механизаторы, Социалистический Иштин Геройы Н. В. Дергилев «Алтайский правда» газетте јолду бичиген. Партиянын Төс Комитединин идеологический иштин сурактарына учурлалган јөби бистен база көпти некеп јат. Агитатор шеф-таскадаачынын ижин мен канайда ондоп јадым? Агитационно-массовый иш јангыс ла аңылу өйдө лө темдектелген јерде эмес, а кайда ла нургулай өткүрилер учурлу. Јангыс ла бир кижини үредер эмес, а болуш сураган ончо улусты үредер керек.

Јакшы иштү агитатор шеф-таскадаачылар бисте ас эмес. Темдектезе, коммунистический иштин мергендүчизи крутильщица Екатерина Яковлевна Санькова — јашөскүримнин шеф-таскадаачызы, коллективте тоомјылу кижиге. Ол кайда керек айдып, болужып та берер, керек дезе — некеп те ийер. Шалыр иштү кижини кезедип те, уйалтып та турар. Бойынын јозогыла јашөскүримди бойына тартып алат, јүрүм јүрген, ченемелдү кижинин сөзи јаан учурлу ине. Екатерина Яковлевна иштеп турган участокто бир де сондоочы јок, онызында Санькованын үлүзи јаан. Бөс согор цехте коммунист Евдокия Варфоломеевна Зиновская, а бистин бригадада дезе Прасковья Михайловна Чупина база агитатор шеф-таскадаачылар болуп иштеп турулар. Иштин озочылы болуп чотолып, јангыс ла бойынын једимдерин кичеер, јашөскүримди үредер күүни јок улус база бары јажыт эмес. Андый кылык сыраңай јарабас. Омө-јөмөлү, јөптү-нак коллективте иш јылгыр өдүп, план једимдү бүдет, јүрерге де јилбүлү, сүүнчилү.

Эмди бөс согор фабрикада 30 шефский эжер. Токус јиит ишмекчи кыстарды мен бөс согоочынын ижине үредип салдым. Је шеф-таскадаачы јангыс ла бойынын үренчигинин шеф-таскадаачызы болор эмес. Мен сананзам, кажы ла шеф-таскадаачы кожо иштеп турган нөкөрлөрине ончо-зына болужар учурлу. Качан керек болгондо, станокко јууктап, јекти јоголторына, учукты түүрине болужып тура-

дым. Жаңыс бригадада ба айса башка бригадада иштеп турганыс па — онызы керек жок.

Бисте үренчиктин жалжыр ижи учун шеф-таскадаачы база каруузына турат, онызы социалистический мөрөйдиг итотгорын көрөр тужында аяруга алылып жат. Бастыра ишмекчилер једикпестү иштү улусты илезине чыгарар учурлу. Ончозын јакшы иштүлерге тендежерине молјоп турган айалга төзөөри керектү. Мында анчадала таскамалду, агитационный иштин учуры јаан.

Кезикте мындый болот: амыраар өйдө јуулышкан ишмекчилер ортодо куучын башталат. Көп саба учуралда једикпестер, радиодон уккан, газеттен кычырган солундар керегинде. Бу тушта куучынды тузалу јаны јаар ууландыраы, көдүрилген сурактарга чын баа берери керектү. Мен, партиянын областной комитединин бюрозынын члени, областной Советтин депутады кижиге, ишмекчилерге Төс Комитеттин ле Советский башкаруунын јөптөрин, КПСС-тин ичјанындагы ла тышјанындагы политиказынын сурактарын јартап турадым. Бистин ижисте бар уурлар ла једикпестер керегинде сурак шүүжилип турганда, куучыннан база туура барбайдым. Агитатор јаантайын аярулу, кандый ла куучынга белен болор учурлу, улус городтогы, областьтагы, ороондогы керектер учун каруулу болгонын сескилезин. Агитатор шеф-таскадаачы бастыра јакшы керектерди баштаачы, ол керектерди бүдүрерине көдүреечи болор учурлу.

Эмди, бастыра ишмекчи коллективтерде В. И. Лениннин чыкканынан ала 110-чы жылдыгын иште јаан једимдерле уккыыры учун мөрөй элбеп турган өйдө, бистин амадубыс — мөрөйдиг одычагы оног јаркынду күйерине, ленинский вахта чындаптан да мергендү болорына бастыра бар ийде-күчти салып иштеери, коллективти бойыстын кийнистен апарары. Менин акту бойымнын амадуум: 22 апрельге јетире жылдык планнын јарымына шыдарын бүдүрери. Эмди менин ишмекчи календаримде — 1982 јыл.

Р. КОРЫТОВА,
Горно-Алтайскта бөс согор
фабриканын бөс согоочызы.

АФГАНИСТАНДАГЫ АЙАЛГА

Афганистандагы апрельский революция бу жебрен ороон-нын историзында ла салымында эн јаан керек болды. Ол колониальный, феодальный ла империалистический базы-чыкка удурлажа албатылардын јайымданаачы текши тарты-жузында јаан үйе-өй болуп туру. Бу өдүп јаткан тартыжу ка-чан да јендирбес, бистин өйдө оны кем де, не де токтодып болбос. Је албатылардын јайымынын ла кемнен де камаан јок болорынын өштүлери мыныла јөпсинбеске јадылар. Олор историзыны тескери бурырга, албатыларды јуулап алган јай-ымынан, онын једимдеринен айрырга, јаңы јүрүм төзөөрин буудактаарга, кандый ла аргаларды тузаланарынан уйалбай, нени ле эткилеп турат. Бу амадуга болуп ороондордын керек-терине тыш јанынан кирижери де, јербойындагы реакциянын туйка сүмелери де, канайда ла оптонып турган, чынында дезе империалисттерге садынып койгон бир кезек политикандар-дын садыныжы да тузаланылат.

Бу ончозы Афганистаннын да јозогынан иле көрүнөт. Им-периализмнин ле реакциянын ийде-күчтери апрельский рево-люциянын јенүзинин баштапкы ла күндеринен ала Афганис-танды сыраңай ла жүзүн-базын оспоктоштордын ла умзаныш-тардын јери эдип алгандар. Јаңы общество төзөйтөн јолго ту-руп алган афган албатыга удурлаштыра андый керектерди өткүреринде американский империализм көндүрө турушкан ла эмди де туружып јат. Вашингтоннын «Кауптерспай» деп жур-налынын керелегениле болзо, США «Афганистаннан колдо-роорды туура эдигер» деген ээжини јөмөйт дезе, ол куру ижемји болор эди. США-нын государственный качызынын за-местители Кристофер Орто Күнчыгышка мынан чек башка амадуларлу барып жүрген. США-нын ЦРУ-зы Пакистандагы лагерьлерде афган түймеечилерди (мятежниктерди) белетее-рине көндүрө киришкен, Афганистаннын бойында контррево-люционерлерле, реакционерлерле билижип јат. ЦРУ-нын агенттери, чокумдап айтса, наркотиктерди таркадарына удур-лажа тартыжар управлениеле, «Азиянын фонды» деп амери-канский организацияла бөктөнип, Афганистан ла Пакистан ортодогы граннын јанында кара керектерин эткилеп јат. Аф-ганистанла коштой турган ороондорго мусульман Күнчыгыш-тын ороондорында јайрадулу иш бүдүрген американский «ус-тардын» ортозынан, темдектезе, мындылары ийилген: Лин

Робинсон, Роджерс Брок, Ванан Дэвид... Конгресстин заседания-инде США-нын государственнй качызынын заместители Сондерс «афган качкындардын айалгазын јенилтерине» Пакистанга акча-јөөжөлө болуш јетирелдер деп кычырган. США-нын јамылу бир кезек улустары мындый меке-төгүнди тузаланып, ДРА-нын ичбойындагы керектерине кирижери јанынан американский кайучыл службалардын өткүрип турган кирлү керектерине акча-јөөжө берерин јажыт јок эдер күүндү. Мыныла коштой, Афганистанда туйка кылынгылаган контрреволюционерлерди көөрөдип турган төс ийде-күч болуп, США, өскө дө империалистический ороондор чылап ок, бойынын каршулу керектерин үчинчи ороондор ло өнөтийин талдап алган улус ажыра өткүрерге јүткүйт.

Афганистанга удурлаштыра јайрадулу иш өткүретен төс јер эдип бастыра бу өйдин туркунына Пакистаннын јерин тузаланадылар. Мында контрреволюционерлерди белетейтен 12 лагерь төзөлгөн. Афганистаннын Пакистанла грандашкан ончо провинцияларында туйка сүмелү куучындар айдатан 5 мун кире диверсанттар белетелген.

Пакистаннын јеринде бандиттердин үредүзин Пакистаннын јуу-јепселдү ийде-күчтеринин офицерлери, анайда ок де-зе кыдат ла египтян военный советниктер башкаргылап јат. Јайрадулу иш өткүретен бандалар Афганистаннын бойында да төзөлгөн. Темдектезе, Гератта кыдат јанына јайылган биригүлердин съезди болгон. Ол биригүлердин көп члендери Китайда ағылу белетениш өдөлө, Пекиндеги јандардын јөмөлтөзиле јайрадулу керектер эдерине ДРА-нын јерине аткарылган. Ол каршулу керектерге акча-јөөжөни Вашингтон ло Пекин бергилеген. Пакистанда Пешавардагы складтарга көп јуу-јепсел, ок-тары ла јазалдар бу ок ороондордон келип турган. Гератта түймееен болордон озо түймеечилердин башчыларынын бирүзи Вашингтонго барып јүргөн. Анда ол США-нын госдепартаментинде керектү «јөп-сүмелер» угуп алган.

Контрреволюционный афган улустын ортозынан террористтердин ле табараачылардын бандалары Китайда белетелген. Ол ок өйдө Пекиннин јаан јамылу ишчилерден турган делегациялары Пакистанга барып јүрүп, афган албатыга удурлаштыра јүзүн-базын сайгактар төзөгөндөр. Андый делегациялардын бирүзин башкарган кижии КНР-дин ВВС-теринин командующийи Чжан Тинфа Пекин афган түймеечилерди

мылтык-јепселле јеткилдеерин, анайда ок дезе јайрадулу иш өткүретен группаларды Китайдын төс городынын чике бойында белетеерин оноң ары улалтар деп Пакистаннын јамылу улустарына керелеп айткан. Англиянын «Дейли телеграф» газединин бичигениле болзо, бандиттер «јап-јаңы кыдат јенил пулеметторло, бойы октолор мылтыктарла јеткилделип јат». Диверсантаарды аткараарына Пакистан ла Китай ортодо Каракорумнын јаңы шоссе јолы да тузаланылат. Ол керегинде Франциянын «Курье де политик этранжер» газеди бичиген.

Вашингтон до, Пекин де кудай јаңы келтейинен өштөжүге аңылу ижемји салып, оны афган улустын ортозында кандый ла аргаларла тыңыдып, ол үстине монархический күүн-санаалу «мусульман карындаштарды» каршулу керектер өткүрерине өнөтийин үредип тургандар.

Вашингтон Афганистанга удурлашту керектер өткүргенинин шылтактары кандый не? Ол шылтактар США Иранда бойынын бийлеечи айалгазын јылыйтканыла чике колбулу болуп јат.

Американский империализм ороонынын керектерине кирижип турганын көрүп, андый кирижү сыраңай јеткерлү болотонун билип, 1978—1979 јылдарда Афганистаннын башкарузы јөмөлтө керегинде, ол тоодо военный болуш јетирери керегинде СССР-ге канча ла катап баштанган. Советский Союз империалисттер Афганистаннын јаңы өзүми јана баспазын көрүп алып, өйи-кеминен ашкылабас деп бодоп, андый сурактарды јеткилдееринен бир кезек өйгө тудунып турган. Је империалисттер Афганистандагы керектерге кирижерин токтодордон болгой, там ла элбеткилеген. Афган албатынын јүрүм-салымы јаан јеткердин алдында боло берген. Ол айалгаларда афган албатынын бирлиги, госуларствоны чын-чике башкараары, айалганын ончо аңылу темдектерин шүүлтеге алары, албатыга ак-чек иштеери анчадала тын керектү болгон. Је 1979 јылдын сентябрь айында ороондогы јанды мекеле бойынын колына алган Хафизулла Амин бурулу керектердин јолына, апрельский революциянын идеяларын садар јолго туруп алган. Афган албаты ла онын революционный озочыл отряды — Афганистаннын Албаты-демократический партиязы бурулу керектер эткендерди, садынчыктарды база каршу јетирбес эдип койгондор. Афган албаты бойынын революционный једимдерин кемге де блааттырбас күүндү.

Афганистаннын Албаты-демократический партиязынын

Төс Комитедининг генеральный качызына ла Революционный советтинг председателине тудулган Кармаль Бабрак Кабул-дын радиозыла айткан куучындарында апрельский революция жаңы үйе-өйине кирди деп угускан. Хафизулла Аминнинг ле онын жөмөшчилерининг, американский империализмнинг агенттерининг канду жаңы антартты деп, ол темдектеген. Аминнинг кара санаалу колтыкчылары ондор мун ак-чек, бир де бурузы жок улусты кыйнаган ла өлтүрген. НДПА-нын көп тоолу гражданский ле военный члендери, мусульман духовенствонинг, интеллигенциянынг, ишмекчилердинг ле крестьяндардынг ортозынан көп улус жоголтылган. Аминнинг улустары анчадала апрельский революцияда чике турушкандарды, ол тоодо НДПА-ны төзөгөн Нур Мухаммед Таракини де, калапту истегендер. Революционный жаргы Х. Аминди өлтүрер эдип жаргылаган. Жаргынын жөби бүдүп калган.

Кармаль Бабрак бастыра афган албатыны, ишмекчилерди ле крестьяндарды, черүни, кудаы жаңынынг ишчилерин, ремесленниктерди, коjoyымдарды ла национальный капиталдын чыгартулу улустарын, уктарды, бастыра элдерди төрөлининг жайымына, чегине болуп бириксин, бирлик национальный фронтто чук туруп алзын деп кычырган.

Бу өйдөң ала Афганистанда онынг ончо албатыларынын чын жайымы жеткилделер деп, орооннын жаңы башкартузы угускан. Чын ла албатынынг жаңы национально-демократический, феодализмге, империализмге удурлашту революция учына жетире жегери учун, жайым, кемненг де камааны жок Афганистанды төзөөри учун тартыжар. Тыш политика жаанынан ДРА амыр-энчүнинг жолыла чике барар. ДРА ООН-нын ла кандый да биригүлерге кожулбас движениенин чындык члени болуп жат, Афганистан ла телекейдинг ороондөры ортодо тургузылган ончо жөптөжүлерди тооп ло бүдүрип турат. Ол жууга ла ого от камызаачыларга удурлажа, колониализмге ле неоколониализмге, империализмге ле сионизмге, фашизмге ле расизмге, апартеидке ле рассовый кыйыкташка удурлажа амыр сүүген ийде-күчтерле кожо тартыжып жат.

ДРА-нын албатызы ла башкарузы СССР-ле најылык, коштой эптү-жөптү турары ла өмөлөжип иштеери керегинде 1978 жылда 5 декабрьда тургузылган Договорды чике бүдүрип, амыр-энчүни сүүген улу державала — Советский Союзла бойынын бузулбас нак ла карындаштык колбуларын жана баспай өткүргилеп жат. Ол Договор бойынынг учур бүдүми жаанынан

региондо бек амыр-энчүни ле јеткер болбозын јеткилдеп турган документ болуп јат.

Афганистаннын Албаты-демократический партиязынын Төс Комитединин Политбюрозы, Революционный совет ле Кармаль Бабрактын баштаганыла јангыдан төзөлгөн башкару ада-төрөлдин бастыра улустарын апрельский революциянын једимдерин корызын, төрөлди ле онын национальный камаан јогын корызын деп кычыргандар.

Кабулдын радиозынын јетиргениле болзо, 28 декабрьда ДРА-нын башкарузы Афганистаннын тышјанындагы өштүлеринин керектерге кирижери оноң ары улалып ла элбеп турганын ајаруга алып, апрельский революциянын једимдерин, јеринин бирлигин, национальный камаан јогын корырга, амыр-энчүни ле јеткер јок болорын јөмөөргө амадап, өрөги Договорго төзөлгөлөнип, бачым политический, моральный, экономический болуш, ол тоодо военный болуш јетирзин деп сүрекей тын сурап, СССР-ге баштанган. Афганистаннын башкартузынын сурагы да, анайда ок оны СССР-дин јаратканы да Советско-афганский Договордын 4-чи статьязына да, ООН-нын Уставынын 52-чи статьязынын ээжилерине де толо келижип јат.

Афганистанга тоозы кирелү советский военный контингент ийилген, ого јүк ле тыш јанынан јуу-јепселдү киришкенин кайра согорго јөмөшсин деген јакару берилген. Андый керек эттирткен шылтак јоголзо ло, советский военный контингент бастыразы Афганистаннан чыгарылар.

Империалисттер калјуурып турулар, ненин учун дезе јангы Афганистанга удурлаштыра олордын эткен ченелтелери шорлонып јат.

Л. И. Брежнев нөкөр Бабракка ол Албаты-демократический партияда ла Афганистан Демократический Республиканын государственный башкартузында эн бийик јамыларга тудлганыла колбой ийген уткуул сөзинде «эмдиги айалгаларда афган албаты апрельский революциянын једимдерин, јангы Афганистаннын суверенитедин, камаан јогын ла национальный чегин корып алар» деп бүдүп турганын айткан.

Октябрьдын орооны, бастыра советский улус јангы общество төзөөр јолго туруп алган ла империализмнин ийдекүчтеринин умзаныштарына удурлажа јалтанбас тартыжу өткүрип турган афган албатыла бирлик күүндү. Бу акту тартыжузында афган албаты Советский Союзтын ончо јанду ла

карамы јок болужына иженер аргалу. КПСС-тин ле Советский госуударствонун јана баспас ленинский интернационалистский ууламјызы андый.

«Правда» газеттин корреспондентинин сурактарына каруу берип, Л. И. Брежнев мынайда айткан: «Кандый да советский «интервенция» эмезе «агрессия» болбогон, јок то. Ыскөзи бар: бис јаны Афганистанга онын башкарузынын сураганыла оронынын национальный камаан јогын, јайымын ла чегин тыш јанынан болгодый јуу-јепселдү агрессивный керектерден корырга болужып јадыс».

Империалистический ийде-күчтер ле олордын болушчызы Пекин Афганистандагы керектерди јаман уткыганы солун не ме эмес. Керектин учуры неде дезе, мында империалисттердин ле олордын болушчыларынын ижемјизи бузулган.

Афганистандагы керектер телекейлик айалганын бу ойдо катуланганынын шылтагы болбой јат. Афганистан јок болгон болзо, США-дагы, НАТО-догы бир бөлүк улустар телекейдеги айалганы курчыткадый кандый бир өскө шылтак тапкылаар эди.

Д. Сортыяков.

БИРЛИК ПОЛИТКҮНДЕРДИН ТЕМАТИКАЗЫ

1980 јылда 24 февральда союзный, автономный республикалардын Верховный Советтерине ле албаты депутаттарынын јербойындагы Советтерине выборлор өдөр. Выборлорго белетенериле колбой партийный организациялар иштеги коллективтерде ле улустын јаткан јерлеринде агитационно-пропагандистский ишти элбедип ийгендер. Бу иштин төзөлгөзинде — КПСС-тин ич ле тыш политиказын, КПСС-тин Төс Комитединин ноябрьский (1979 јылдагы) Пленумынын јөптөрин, нөкөр Л. И. Брежневтин Пленумда айткан куучынын теренжиде јартаары, ишкүчиле јаткандардын творческий ажарузын В. И. Лениннин чыкканынан ала 110 јылдыгын једимдү уткыырына, 1980 јылдын ла текши бешјылдыктын пландарын јенүлү бүдүрерине ууландыраары.

Бирлик политкүндерди өткүрип турган улуска, докладчиктерге, лекторлорго, политинформаторлорго ло агитаторлорго болуш эдип, мындый тематика јарлалат:

В. И. Ленин ле социалистический демократия.

КПСС — советский общественонун башкараачы ла уулан-дыраачы ийдези.

КПСС — бастыра албатынын башчызы.

КПСС албатыга төзөлгөн, албатыга иштейт.

Нөкөр Л. И. Брежневтин КПСС-тин Төс Комитединин ноябрьский Пленумындагы куучыны — бистин жуучыл программабыс.

СССР — текши албатынын социалистический орооны.

Албатынын аргалу жадыны — партиянын политиказынын эн бийик амадузы.

Государство улустын көрүм-шүүлтези бийик болгоныла ийделү.

Ленинский национальный политиканын жеңүзи.

Советский кижини — бойынын Төрөлинин ээзи.

Ишмекчи класстын, колхозный крестьянствонун, албаты интеллигенциянын качан да бузулбас бирлиги.

Советский избирательный системанын демократизми.

СССР-де жан — албатынын колында.

Албаты депутаттарынын Советтери — СССР-дин политический төзөлгөзи.

СССР-дин Конституциязы — албаты жаннын ленинский ээжилеринин жүрүмде бүткени.

СССР-дин Конституциязы качан да өчпөс ийделү.

Коммунисттердин ле партийный эместердин бузулбас бирлиги.

Социалистический жүрүм — социализмнин улу жеңүзи.

Советский общество — чындык демократиянын ла чын жайымнын обществозы.

СССР-дин улузынын праволорынын, жайымынын ла обязанностьтарынын бирлиги.

Социалистический Төрөлистин ийдези ле өзүми — советский улустын праволорынын төзөлгөзи.

Төрөлди сүүри — бистин керектеристе ле алтамдарыста.

Социалистический демократияны онон ары өскүреринде иштеги коллективтердин учуры.

Коллективтин магы — бистин магыс.

Кажы ла кижиден — аргазыла, кажызына ла — ижиле.

Советский Союзтын кижизи дегени оморкодулу угулат.

Советский үй улус — общественонун жайым ла тен праволу члендери.

Советский профсоюзтар — коммунизмнин школы.

Лииттер — коммунизмнин строительдери.

Бистин депутатка кандидаттарыс.

Депутат — албатынын бүдүмжилү кижизи.

Депутат — албатынын көдүрөөчизи ле таскадаачызы.

Бистин городыс (районыс, журтыс) выборлордон выбор-
лорго јетире.

Избирательдердин јакылталары; олар канайда бүдет.

Телекейлик социализм — эмдиги өйдин төс революцион-
ный ийде-күчи.

Эки телекей — эки демократия.

Капитализм — келер өйи јок общество.

СССР-дин Јуу-јепселдү Ийде-күчтери — советский алба-
тынын амыр-энчү жүрүминин коручызы, текши амыр-энчүнин
ижемјизи.

Социалистический Төрөлди корыыры — бистин агару ке-
регис.

Советский Союз — амыр-энчү учун, јуу-јепселди текши ле
толо јоголторы учун тартыжуда баштаачы.

Тузалу ла чыңдыйлу иштеери учун тартыжуда бир де сон-
доочы јок болзын.

1980 јылды мактулу ленинский иштин јылы эдип алактар!

Ленин чилеп жүрер, иштеер ле тартыжар.

Выборлорды иште, үредүде јаңы једимдерле уткыйлы.

Күндүлү Ленинский грамота — бешјылдыктын мергендү-
чилерине бийик кайрал.

Онынчы бешјылдыкты јенүлү божодолы.

Коммунистический партияга баштадып, коммунизмнин
јаңы јенүлерине баралы!

БАЖАЛЫКТАР

Социалистический једимдердин ийде-күчтү коручызы	1
Тоолор ло керектер	8
Выборлор ло капитал	11
Албатынын депутады	16
1905—1907 жылдардагы революциянын телекейлик учуры	18
Шеф-таскадаачынын кереги	22
Афганистандагы айалга	25
Бирлик политкүндердин тематиказы.	30

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Сдано в набор 6/II 1980 г. Подписано к печати 15/II 1980 г. Усл. п. л. 1,86. Уч.-изд. л. 1,73. Заказ 727. Тираж 500. Цена 5 коп. Формат 60×80 1/16. АН 09217.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издательства, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36. Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.